

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A huoltajanaan B

Päätös, jota valitus koskee

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus 18.5.2017 nro 17/0225/3

Asian aikaisempi käsittely

A on pyytänyt, että hänelle myönnetään vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (jäljempänä vammaispalvelulaki) mukaista henkilökohtaista apua 40 lisätuntia ja 300 euron korvaus henkilökohtaisen avustajan matkakuluihin perheen Barcelonan lomamatkan ajalle 7.–17.6.2016.

Rovaniemen perusturvalautakunnan perusturvajaoston alainen viranhaltija on 23.2.2016 hylännyt hakemuksen.

Perusturvalautakunnan perusturvajaosto on päätöksellään 12.4.2016 (§ 47) pitänyt voimassa viranhaltijan päätöksen.

A on pyytänyt, että hänelle myönnetään vammaispalvelulain nojalla 250 euron korvaus henkilökohtaisen avustajan matkakuluihin perheen Budapestin lomamatkan ajalle 14.–21.10.2016.

Perusturvalautakunnan perusturvajaoston alainen viranhaltija on 19.9.2016 hylännyt hakemuksen.

Perusturvalautakunnan perusturvajaosto on päätöksellään 1.11.2016 (§ 129) pitänyt voimassa viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n valitukset perusturvalautakunnan perusturvajaoston päätöksistä.

Hallinto-oikeus on selostettuaan vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin, 8 c §:n 1 ja 4 momentin sekä 8 d §:n 1 momentin ja 2 momentin 1 kohdan sisällön ja lain esitöitä perustellut päätöstään seuraavasti:

Asian oikeudellinen arviointi ja johtopäätökset

A on vuonna 2001 syntynyt poika, jolla on diagnosoitu kuntoutussuunnitelman mukaan lapsuusiän autismi ja lievä kehitysvammaisuus. Edellä mainitun suunnitelman mukaan A tarvitsee ohjausta ja apua sekä koulutyöskentelyssä että arkipäivän tilanteissa. A:n omaishoitajana toimii hänen isänsä, jonka omaishoitajan vapaat on toteutettu henkilökohtaisen avustajan sekä niin sanotun vauhtiviikonlopun avulla. A:lle on myönnetty henkilökohtaista apua kodin ulkopuolisiin toimintoihin 30 tuntia kuukaudessa.

Asiassa on riidatonta, että A on vammaispalvelulain 8 c §:n 3 momentissa tarkoitettu vaikeavammaisen henkilö, joka tarvitsee vammaisuuden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen tavanomaiseen elämään liittyvistä toiminnoista. A on tarvinnut toisen henkilön apua kysymyksessä olevilla ulkomaanmatkoilla. Hänen ulkomaanmatkoille osallistumisensa ei kuitenkaan ole edellyttänyt välttämättä henkilökohtaisen avustajan palveluiden käyttämistä, koska omaishoitajana toimiva isä on ollut mukana lomamatkoilla. Tähän nähden hallinto-oikeus katsoo, että henkilökohtaisen avun myöntäminen lomamatkoja varten ei ole ollut vammaispalvelulain säännöksissä tarkoitettulla tavalla välttämätöntä. Kunnan velvollisuus korvata vaaditun mukaiset perheen lomamatkoilla henkilökohtaisesta avustajasta aiheutuneet kulut ratkaistaan eri perustein kuin valittajan oikeus käyttää omaishoitajan vapaita, mistä ei asiassa esitetyt vaatimukset huomioon ottaen ole katsottava olevan nyt kysymys.

Edellä todettu huomioon ottaen perusturvajaoston päätösten muuttamiseen ei ole aihetta.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että perusturvalautakunnan perusturvajaoston ja hallinto-oikeuden päätökset kumotaan ja Barcelonan matkan

osalta korvataan avustajan matkakulut 248,90 euroa ja Budapestin matkan osalta avustajan matkakulut 196,98 euroa. Barcelonan matkan osalta avustajan lisätuntien hakemisesta luovutaan.

Vaatimusten tueksi on esitetty muun ohella seuraavaa:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus ja Rovaniemen kaupunki perustavat kielteisen päätöksensä molemmissa tapauksissa omaishoitajan läsnäoloon matkan aikana. Omaishoitaja ei ole ollut kuitenkaan läsnä matkan aikana koko ajan. Omaishoitajana toimiva isä ei ole poikansa arjessa läsnä koko ajan myöskään Rovaniemellä. Henkilökohtaisen avustajan tarve ja välttämättömyys kasvavat liikuttaessa pois A:lle tutusta ja turvallisesta kulttuuri- ja toimintaympäristöstä. Mikäli valituksen kohteena olevat ulkomaanmatkat eivät olisi toteutuneet, olisi A ollut arkipäivät erityishuoltona järjestettävässä kokopäivätoiminnassa, jonka kustannuksista olisi vastannut kotikunta. Vapaa-ajan avustajatunnit olisivat toteutuneet tällöin saman määräisinä.

A sai autismi-diagnoosin alle 3-vuotiaana ja kehitysvammadiagnoosin pari vuotta myöhemmin. A:n sisarukset ovat syntyneet vuosina 2002, 2005, 2007 ja 2012. A:n perheen arvopohja on kristillinen. Yhdessä tekeminen, liikunnallisuus ja päihteettömyys kuvaavat hyvin perhettä. Eri-tyislapsen omaavalle perheelle on ollut aina tärkeää pyrkiä normaaliin perhe-elämään. Perhe ei ole halunnut jäädä mistään paitsi A:n erityisyyden takia, ja toisaalta perhe on halunnut taata myös A:lle mahdollisuuden normaaliin lapsuuteen ja nuoruuteen.

A vaatii yhden aikuisen jakamattoman huomion. Henkilökohtainen avustaja on mahdollistanut A:lle tehdä haluamiaan asioita. A:n kasvaessa lapsesta nuoreksi avustajan olemassaolo on noussut koko ajan tärkeämmäksi. Henkilökohtaisen avustajan ja A:n yhteinen aika ovat mahdollistaneet jaetun vanhemmuuden myös perheen muille lapsille.

Henkilökohtaisen avustajansa kanssa A liikkuu mielellään. Suurin osa liikkumisesta tapahtuu kävellen, mutta myös pyörällä, potkulaudalla ja suksilla. A suunnittelee itse liikkumansa reitit. Kahviloiden ja jäätelökioskien lisäksi mieluisiksi käyntikohteiksi ovat valikoituneet esimerkiksi leikkipuistot ja myös muutamat kulttuurikohteet, joihin on hankittu kausikortit. Mikäli avustajaa ei ole käytössä, A toimii yleensä arki-iltaisin toisen vanhemman apukuljettajana kuskaten sisaruksia kodin ja harrastusten välillä. Isän kanssa arkeen kuuluvat myös kauppareissut ja pihatyöt. Äiti on paras ja kärsivällisin kirjoittamaan loputtomia saneluja A:n tulevaisuuden suunnitelmista.

Rovaniemen perusturvalautakunnan perusturvajaosta on antanut selityksen.

A ei ole käyttänyt hänelle varattua tilaisuutta vastaselityksen antamiseen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus kumoaa Rovaniemen perusturvalautakunnan perusturvajaoston ja hallinto-oikeuden päätökset ja vahvistaa A:lle Barcelonan matkan osalta matkakuluina korvattavaksi määräksi vaaditut 248,90 euroa. Asia palautetaan perusturvajaostolle korvauksen maksamiseksi.

Muilta osin, eli siltä osin kuin kysymys on ollut avustajan matkakuluista Budapestin matkan osalta, valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta tältä osin.

Sovellettavat oikeusohjeet

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun ohella henkilökohtaista apua, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momentin 1 ja 3–5 kohdan mukaan henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan mainitussa laissa vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella päivittäisissä toimissa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Saman pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan 1 momentissa tarkoitettuja toimia suorittaessaan.

Samana pykälän 4 momentin mukaan henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee.

Samana pykälän 5 momentin mukaan pykälän 1 momentin 3–5 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnössä (StVM 32/2008 vp) on koskien hallituksen esitystä (HE 166/2008 vp) ja siinä säädettäväksi ehdotettua vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momenttia lausuttu, että henkilökohtaisen avun piiriin kuuluvat siis myös työ ja opiskelu, harrastukset, yhteiskunnallinen osallistuminen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen. Perustelujen mukaan työ ja opiskelu määriteltäisiin samoista lähtökohdista kuin kuljetuspalveluihin liittyvässä vaikeavammaisten henkilöiden työ- ja opiskelumatkoja koskevassa oikeuskäytännössä. Lisäksi henkilökohtaista apua voi olla tarpeen järjestää myös ulkomaille suuntautuvien loma- ja työmatkojen ajaksi.

Vammaispalvelulain 8 d §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllinen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Saman pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan kunta voi järjestää henkilökohtaista apua korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut.

Hallituksen esityksessä (HE 166/2008 vp) on todettu vammaispalvelulain 8 d §:n 2 momentin osalta, että lakisääteisten maksujen ja kustannusten lisäksi korvattaviksi tulisivat myös muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut. Hallituksen esityksen mukaan välttämättömiksi kuluiksi voidaan katsoa myös avustajan matkakulut tilanteissa, joissa avustaminen edellyttää matkustamista työnantajan mukana esimerkiksi vaikeavammaisen henkilön työn tai harrastusten yhteydessä.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätökset

Asiassa on kiistatonta, että vuonna 2001 syntynyt A on vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla vaikeavammaisen henkilö, jolla on oikeus saada henkilökohtaista apua.

Vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momentin mukaisesti henkilökohtaista apua myönnetään henkilökohtaiseen apuun oikeutetun henkilön välttämättömäksi avustamiseksi kotona ja kodin ulkopuolella päivittäisissä toimissa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan näitä toimia suorittaessaan. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnöstä

(StVM 32/2008 vp) käy ilmi, että henkilökohtaista apua voi olla tarpeen järjestää myös ulkomaille suuntautuvien lomamatkojen ajaksi.

A:lle on myönnetty henkilökohtaista apua harrastuksiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseen. Ottaen huomioon A:n nuoreen ikään liittyvä tarve itsenäistymiseen ja itsenäiseen liikkumiseen ilman vanhempia korkein hallinto-oikeus arvioi, ettei yksinomaan omaishoito ole riittänyt vastaamaan A:n avun tarpeeseen näissä toiminnoissa Barcelonan matkalla. A on siten välttämättä tarvinnut henkilökohtaista apua vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Kun henkilökohtaisen avun palvelun käyttäminen on edellyttänyt henkilökohtaisen avustajan matkakulujen korvaamista, henkilökohtaisen avustajan matkakuluja on pidettävä vammaispalvelulain 8 d §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuina avustajasta aiheutuvina välttämättöminä kuluina, jotka tulee korvata kohtuullisen määräisinä.

Enemmän viivästyksen välttämiseksi korkein hallinto-oikeus lausuu välittömästi korvattavien kulujen kohtuullisuudesta ja toteaa, että A:n vaatimaa 248,90 euron korvausta avustajan matkakuluista voidaan pitää määrältään kohtuullisena. Tämän vuoksi Rovaniemen perusturvalautakunnan perusturvajaoston ja hallinto-oikeuden päätökset on kumottava ja A:n avustajan matkakulujen määräksi vahvistettava 248,90 euroa sekä palautettava asia perusturvajaostolle korvauksen maksamiseksi.

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys siltä osin kuin kysymys on ollut Barcelonan matkan jälkeen noin neljän kuukauden päästä toteutuneesta Budapestin matkasta, hallinto-oikeuden päätöstä ei ole syytä muuttaa.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Hannele Ranta-Lassila
oikeusneuvos

Leena Äärilä
oikeusneuvos

Mikko Pikkujämsä
oikeusneuvos

Timo Rabinä
oikeusneuvos

Antti Pekkala (t)
oikeusneuvos

Anna Heikkilä
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös	A huoltajanaan B, maksutta
Jäljennös	Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
	Rovaniemen perusturvalautakunnan perusturvajaosto
Asiakirjat	Rovaniemen perusturvalautakunnan perusturvajaosto